

SVENSKA AKADEMIENS
ORDLISTA
ÖVER SVENSKA SPRÅKET

FEMTONDE UPPLAGAN

SVENSKA
AKADEMIEN

DISTRIBUTION: NORSTEDTS

Denna jubileumsupplaga av SAOL har utarbetats med
stöd från Torsten Söderbergs Stiftelse.

© 2026, Svenska Akademien
Utgiven av Svenska Akademien, Stockholm 2026

Omslag
Carl Åkesson

Sättning
Team Media Sweden AB, Falkenberg

Tryckt hos
Livonia Print Ltd., Lettland 2026

ISBN 978-91-314575-4
Femtonde upplagan, första tryckningen

Innehåll

Förord v

1. Inledning ix

1.1 SAOL:s textmaterial ix

1.2 Språknorm och språkbruk xi

1.3 Samarbeten xi

1.4 Större förändringar inför SAOL 15 xii

1.5 SAOL 15 i siffror xiii

2. Ordlistans uppbyggnad xv

2.1 Uppslagsordet xv

2.2 Böjning xvii

2.3 Uttal xviii

2.4 Stil och bruklighet xviii

2.5 Ordförklaringar xix

2.6 Språkexempel xx

2.7 Ordbildning xxi

2.8 Specialfall xxi

2.9 Nyttillkomna och utmönstrade ord xxi

3. Specialtecken, förkortningar och uttal xxiii

3.1 Specialtecken xxiii

3.2 Förkortningar xxiii

3.3 Uttal xxvi

Ordlistan i

Förord

Språk är rikedom. Möjligheterna att formulera sig själv, sin tillvaro, sina åsikter, önskemål och drömmar är närmast oändliga för den som öppnar sig för språkets gåvor. En ordbok får då funktionen av en skattkammare med ett oräkneligt antal ingångar – inte för inte används ofta det antika ordet för skattkammare, *thesaurus*, just för vissa ordböcker.

En samtidsordbok kan bjuda in till alla de nyanser ett ord äger, medan en historisk ordbok erbjuder upptäcktsfärder i de olika föreställningsvärldar orden rör sig genom över tid. En ordbok kan också vara till stöd för den som redan har valt sina ord men överväger hur de bäst ska behandlas. Det är ett sådant praktiskt hjälpmedel, som hellre kan kallas ordlista, du håller i din hand.

Svenska Akademiens ordlista, SAOL, vänder sig till dig som skriver eller talar. SAOL ger ofta en kort beskrivning av ordens betydelse men främst för att identifiera ordet i fråga. Här får du vägledning och råd kring ordens stavning, böjning och uttal.

Sedan 1874 har SAOL erbjudit rådgivning åt skribenter, från början med betydligt större anspråk på att utgöra norm. Dessa råd har inte alltid betraktats som en hjälp, det ska medges. När den första upplagan publicerades år 1874 präglades Akademien av en konservativ hållning som väckte påtagligt motstånd. Stavning och grammatik har alltid varit känsliga ämnen och det är betecknande att när Esaias Tegnér den yngre (språkforskaren, inte poeten) höll sitt inträdestal i Svenska Akademien år 1882, inledde han med att beklaga att han med sina första ord väckte upp konflikter. Han inledde nämligen sitt inträdestal ”Mina

herrar!” i stället för det dittills rådande ”Mine herrar!” (Det skulle dröja till 1914 innan en kvinnlig ledamot ingick bland de tilltalade och själva innebörden av ”herrar” blev problematisk. För kontexten kan påpekas att när Selma Lagerlöf då valdes in i Akademien hade samhället fortfarande inte kommit fram till att ge henne eller någon annan kvinna rätt att rösta i offentliga val.)

Ordens stavning och böjning är inte lika kontroversiella idag och leder mindre ofta till offentliga strider, men hur vi hanterar orden är fortfarande av största betydelse och allas tillgång till det gemensamma språket är lika viktig som någonsin, kanske till och med viktigare än någonsin. I en tid då orden används för att översvämma oss med desinformation, hat och hot behöver vi vara särskilt uppmärksamma på hur orden som når oss används, i vilka syften det sker och om det görs för att manipulera oss. Tillgång till språket är central för demokratin, men demokratin motarbetas också genom språkbruk.

SAOL redogör för olika sätt att stava orden och ger vid tillfällen sin rekommendation. Det finns inget hinder mot att välja andra gångbara lösningar än dem som förespråkas i SAOL, det viktiga är att så många som möjligt i så hög grad som möjligt får tillgång till det språk som är utgångspunkten för landets individuella och offentliga samtal, för vårt samhälle och kultur. Språket berikas ständigt genom intryck utifrån och genom förnyelse inifrån, och SAOL är avsedd att följa den utvecklingen.

SAOL riktar sig alltså till dig som skriver eller talar, men Akademien ger också ut två ordböcker som ger djupare insyn i ordens innebörder och nyanser. *Svensk ordbok* (SO) tar upp färre ord men beskriver deras betydelser utförligare och ger fler exempel på hur de används. *Svenska Akademiens ordbok* (SAOB) är en av världens utförligaste historiska dokumentationer av ett språk. Den inbjuder till fascinerande vandringar genom olika

tiders olika föreställningsvärldar, men är inte så lätthanterlig med sina 39 volymer.

De tre källorna till svenska språket är mycket olikartade och fyller helt olika syften. Men det går att fördjupa sig i alla tre, sida vid sida, på svenska.se. SAOL och SO finns också som appar, ständigt till hands i mobiltelefonen. Varje ordbok har sina speciella fördelar och varje uppenbarelseform – bok, app, webbplats – erbjuder olika sätt att öppna ordböckerna och söka i dem.

SAOL utarbetas sedan länge av redaktionen för Svenska Akademiens samtidsordböcker vid Göteborgs universitet, men processen har utvecklats och moderniserats avsevärt. Många personer har på olika sätt arbetat med denna femtonde upplaga av SAOL. De verksamma inom Språkbanken, Institutionen för svenska, flerspråkighet och språkteknologi vid Göteborgs universitet är: Louise Holmer, huvudredaktör, Kristian Blensenius, biträdande huvudredaktör, Lars Borin, Markus Forsberg, Hans Landqvist, Ann Lillieström, Stellan Petersson, Emma Sköldberg, Nicholas Smallbone och Jonatan Uppström. I ett tidigare skede har också Kristoffer Andersson, Anne Schumacher Olsson och Maria Öhrman, alla vid Språkbanken, varit engagerade i arbetet.

Svenska Akademiens språkkommitté, som består av Bo Ralph (ordförande), David Håkansson, Tomas Riad, Jesper Svenbro och undertecknad som adjungerad, har kontinuerligt följt arbetet och gått in i särskilda frågor. Akademiens redaktör Håkan Nygren har varit en viktig länk i det arbetet och hans efterträdare Henrik Sjöberg har kommit till inför utgivningen av den bok som nu föreligger. Appen SAOL 15 har skapats av Petrus Wang och att ordboken nås på svenska.se har vi Akademiens utvecklare Johan Roxendal att tacka för.

I arbetet med denna den femtonde upplagan av SAOL har

VIII

Svenska Akademien ingått en ny form av samarbete och vi är glada att kunna presentera SAOL 15 tillsammans med Torsten Söderbergs stiftelse.

Mats Malm

1. Inledning

Svenska Akademiens ordlista, SAOL, har nyligen firat sitt 150-årsjubileum. Den första upplagan gavs ut år 1874 och den fjortonde år 2015. Här föreligger nu den femtonde upplagan, jubileumsupplagan.

Svenska Akademien finansierar tre större ordboksresurser: SAOL, en ordlista med stavning och böjning som huvudfokus, *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien*, SO, en definitionsordbok samt *Svenska Akademiens ordbok*, SAOB, en historiskt orienterad ordbok med fylliga uppgifter om semantik och etymologi för varje uppslagsord. De tre ordböckerna är sedan år 2017 tillgängliga på ordboksportalen svenska.se, där de är sökbara parallellt.

Sedan 1980-talet har SAOL utarbetats vid Göteborgs universitet, numera vid Institutionen för svenska, flerspråkighet och språkteknologi. År 2021 införlivades den lexikografiska forskargruppen i Språkbanken vid samma institution. Detta har möjliggjort ett ökat samarbete mellan språkvetare och språkteknologer, vilket bl.a. har tryggt och framtidssäkrat ordböckernas utveckling.

1.1 SAOL:s textmaterial

Ibland framförs åsikten att uppslagsord i SAOL är ”godkända”, medan ord som inte står med i SAOL bör undvikas för att de inte är tillåtna eller riktiga. Så är naturligtvis inte fallet. Det kan dock finnas olika orsaker till att vissa ord inte ingår i SAOL. Orden kan vara ovanliga i skriven text eller utgöra tillfälligt bildade eller genomskinliga sammansättningar, vilkas delar är enkla att förstå. Ibland är det fråga om ord som inte kan sägas vara etablerade i det allmänna språkbruket utan bara används i en mindre krets.

Uppslagsorden i SAOL 15 uppgår till drygt 127 000. Trots antalet utgör den totala mängden uppslagsord ändå bara ett urval av alla möjliga svenska ord – ordlistan skulle med lätthet kunna innehålla dubbelt så många uppslagsord.

Urvalet av uppslagsord i SAOL styrs framför allt av deras förekomst i skriven text. Numera är tillgången till moderna, stora, sökbara textmängder (s.k. korpusar) en förutsättning för storskalig ordforskning med tillämpning i ordboksarbetet. Framför allt fungerar korpusar bestående av nyhetstexter med många miljarder ord från större svenska dags- och kvällstidningar som källor i arbetet.

Utgångspunkten är att ord som tas in i SAOL ska finnas representerade i allmänspråket i olika typer av skrivna texter och gärna också med spridning i tid och rum. De uppgifter som lämnas om uppslagsorden i SAOL, t.ex. om stavning och böjning, är baserade på det gängse bruket i stora textmaterial. Även om SAOL är att betrakta som en normativ ordlista i den meningen att den ger rekommendationer i fråga om stavning och böjning, baseras ordlistan sålunda på skriftspråket i bruk.

Ord av mer tillfällig karaktär undviks som regel, liksom uppenbart nya ord som ännu inte har etablerats i allmänspråket. Det samma gäller starkt dialektala, slangbetonade eller fackspråkspräglade ord. Likaså utelämnas ord som främst används i en begränsad ålders- eller intressegrupp.

Sedan några år tillbaka kan tidningstext vara producerad helt eller delvis med hjälp av artificiell intelligens, AI. Texterna kan vara maskinöversatta från andra språk eller producerade med hjälp av AI för korrekturläsning, förbättring av språkdräkten m.m. Den potentiella användningen av AI i texter som SAOL bygger på, innebär därmed något nytt jämfört med tidigare upplagor.

1.2 Språknorm och språkbruk

Det finns olika slags språkliga normer. Vi har de regler som språket kräver att vi iakttar för att vi ska anses behärska det, men det finns också normer som har helt andra grunder. Allmänt sett har dessa mer att göra med andra slags sociala konventioner, dvs. normer för hur man betar sig i olika sammanhang.

Skrivet och talat språk är en del av det sociala samspelet. SAOL tar i första hand sikte på den relativt neutrala språkform som brukar kallas standardspråk. Svensk språkvårdstradition har i allmänhet förordat funktionalitet som en ledstjärna i valet mellan språkliga varianter. SAOL:s rekommendationer är i samma anda. Ordlistan ska bland annat vara en hjälp att skriva text som är funktionell i sitt sammanhang. Därför kan det också vara användbart att få uppgifter om sådant som bedöms sticka ut mot det neutrala standardspråket, t.ex. uttryck som kan beskrivas som ålderdomliga, högtidliga, vardagliga, dialektala, fackspråkliga etc.

Det finns i varje ny SAOL-upplaga exempel på förändringar i stavning och böjning i enlighet med bruket, eftersom bruket har blivit så etablerat att det inte är någon större mening för den samlade språkvården att gå i en annan riktning. Som exempel kan nämnas stavningen *schysst*, vilken har ökat markant under de senaste decennierna på bekostnad av den tidigare förordade formen *schyst*. Som en följd av denna utveckling redovisar SAOL 15 tre former av samma ord: *schyst*, *schysst* och *sjyst*.

1.3 Samarbeten

I arbetet med SAOL har redaktionen diskuterat principiella frågor med Svenska Akademiens representanter och dess språkkommitté. Redaktionen har även regelbunden kontakt med representanter för Språkrådet vid Institutet för språk och folkminnen. Språk-

vårdsfrågor diskuteras vidare med Språkvårdsgruppen, en sammanslutning av representanter för olika svenska språkvårdande instanser. Redaktionen har också ofta kunskapsutbyte med redaktionen för SAOB i Lund.

Ett oräkneligt antal goda bidrag har därtill inkommit från allmänheten gällande nyordsförslag, strykningsförslag liksom förtydliganden av beskrivningar och rättelser av felaktigheter i tidigare upplagor.

1.4 Större förändringar inför SAOL 15

Redaktionen för SAOL 15 har i samråd med Svenska Akademien haft fyra fokusområden i fråga om innehållet:

- tillskott av uppslagsord och utmönstring av föråldrade sådana
 - ca 2 800 nytillkomna uppslagsord
 - ca 1 500 utmönstrade uppslagsord
- etablering av partikelverb och reflexiva verb som självständiga uppslagsord med utskrivna böjningsformer
- en öppnare inställning till lånord och s-plural
 - antalet rekommendationer av typen *Använd hellre*, som bl.a. avser lånord, är något färre
 - ord som vanligen böjs med -s i plural har fått sådan form som alternativ
- renodling av SAOL:s inriktning i förhållande till SO och SAOB
 - fokus på stavning och böjning
 - något mindre tonvikt vid fraser, som mer är ett av SO:s områden

1.5. SAOL 15 i siffror

Det totala antalet uppslagsord i SAOL 15 uppgår till ca 127 600. Av dessa är ca 1 360 variantformer medan ca 500 utgör hänvisningar till andra uppslagsord. I uppställningen nedan visas ungefärliga uppgifter om ordens fördelning på ordklasser. Indelningen i ordklasser överensstämmer i hög grad med den som görs i andra utförliga beskrivningar av svenskan, t.ex. andra ordböcker och grammatikböcker.

De allra flesta uppslagsorden i ordlistan har försetts med uppgift om ordklass. De största ordklasserna utgörs av substantiv, adjektiv och verb. I ordklassfältet i artiklarna meddelas också information som t.ex. *förled*, *adjektiviskt slutled* och *substantiviskt slutled*, alltså inte traditionella ordklasser utan upplysningar om hur det aktuella uppslagsordet typiskt fungerar.

I den aktuella upplagan har antalet uppslagsord som består av personnamn decimerats. De namn som finns i ordlistan utgörs framför allt av namn på länder samt svenska landskap och landsdelar. De namn på länder som förekommer i ordlistan bygger på innehållet i *Utrikes namnbok* från Utrikesdepartementet, tolfte reviderade upplagan från 2024.

Ordklass	Antal	Exempelord
substantiv	96 650	boll, humor, övärld
adjektiv	17 450	liten, stickad, underliggande
verb	10 840	brodera, falla sig, sova över
adverb	1 430	bara, genast, nu
interjektioner	280	hihi, prosit, wow
namn	240	Hälsingland, Frankrike, Malaysia
räkneord	180	tre, femte, tjugo
prepositioner	170	i, enligt, på
pronomen	140	du, mången, vilken
subjunktioner	48	eftersom, medan, om
konjunktioner	18	och, eller, men
obest. och best. artiklar	8	den, en
infinitivmärke	1	att

2. Ordlistans uppbyggnad

Sedan den tolfte upplagan av SAOL (1998) står varje uppslagsord på en egen rad och utgör därmed en egen artikel. I normalfallet sammanfaller uppslagsformen med ordets grundform, och när så inte är fallet framgår anledningarna av artikelns övriga upplysningar. I följande text återges ofta artiklarna i något förkortad form och ordledsindelningen visas inte alltid.

2.1 Uppslagsordet

Uppslagsordet står i fetstil. Uppgift om ordklass ges vanligen i förkortad form, *s.* för substantiv, *adj.* för adjektiv osv. Ordklassuppgiften står i mindre stil än uppslagsordet (s.k. *petit*). Efter uppgift om ordklass följer böjningssuffix eller fullt utskrivna böjningsformer.

arm *s. ~en ~ar*

exalterad *adj. exalterat ~e*

le *v. log, lett, pres. ler*

Uttalsuppgift står efter uppslagsordet men före ordklassuppgiften.

oändlig [*oän'd-*] *adj. ~t ~a*

I SAOL 15 markeras som i tidigare upplagor information om uppslagsordens ordledsgränser. Stor ordledsgräns sätts främst ut mellan förled och efterled i sammansatta ord, medan liten ordledsgräns kan betraktas som avledningsgräns, enligt mönster från den tolfte upplagan (1998).

bjussig	endast liten ordledsgräns
kombucha	ingen ordledsgräns
spökskrivare	stor ordledsgräns, liten ordledsgräns

I vissa fall utgör det fetstilta ordet en variantform.

bondehemman variantform till *bondhemman*

in blanko variantform till *in blanco*

I andra fall utgör det fetstilta ordet en hänvisning, t.ex. från en viss böjningsform till grundform.

fötter se under ¹ *fot*

rök se under ¹ *ryka*

Om ett uppslagsord har två likvärdiga stavningar, anges detta med markeringen *el.* 'eller', t.ex. **timme** *el.* **timma**. Kommentaren *hellre än* används vid fall där bruket av varianten är påtagligt svagare, t.ex. **buffé** *hellre än* **byffé**, eller där en viss form förordas i linje med språkvårdens rekommendationer, t.ex. **sprej** *hellre än* **spray**.

Ord med likadan stavning men olika böjning eller uttal betraktas som skilda uppslagsord och markeras med en upphöjd siffra.

¹**hinna** *s. ~n hinnor* • tunn beläggning

²**hinna** *v. hann [...]* • ha tid med att

Uppslagsorden i SAOL 15 står i alfabetisk ordning, med undantag av partikelverb och reflexiva verb, som är sorterade i anslutning till det enkla verb de hör till. Efter verbet **ha** kommer alltså uppslagsorden **ha för sig** och **ha sig**, och därefter **habanera**.

Ord med flera betydelser har numrerade betydelsebeskrivningar.

lake *s. 1 saltlösning [...]* **2** *en fisk*

2.2 Böjning

I SAOL 15 anges, som i SAOL 14, böjningsuppgifter för både enkla och sammansatta ord i fråga om de böjliga ordklasserna. För substantiv ges i normalfallet upplysning om ordets böjningsformer i singular bestämd form och plural obestämd form. Tecknet ~, tilde, ersätter uppslagsordet i böjningsinformationen. Vid sammansatta ord tillkommer vid behov ett bindestreck följt av hela efterledet.

¹bok s. ~*en böcker*

hund s. ~*en ~ar*

vårlfågel s. ~*n -fåglar*

För adjektiv ges kongruensböjning i neutrum och plural men inte komparationsböjning (med t.ex. *-are* och *-ast*) annat än i undantagsfall.

mild adj. *milt ~a*

öm adj. *~t ~ma*

För regelbundna verb visas böjningsuppgift för preteritum och supinum. Vid starka och oregelbundna verb ges även perfekt particip och presens.

krama v. *~de ~t*

²riva v. *rev, rivit, riven rivet rivna*, pres. *river*

Det finns också ord som bara förekommer i någon viss böjningsform, liksom ord vars böjningsmönster kan variera. Sådana fall markeras också.

²må v. *mätte* • pres. konjunktiv; *ja må hon leva!*

pryd adj.; n. sing. obest. undviks, *pryda*

test s. *~et* hellre än *~en*; pl. *~er* el. ~

2.3 Uttal

I SAOL 15 visas information om uttal enligt samma mönster som i SAOL 14, dvs. vid ord som inte följer huvudreglerna för svenskt uttal. Uttal ges i form av ljudbeteckningar som i hög grad är identiska med alfabetets bokstäver. En förteckning över ljudbeteckningarna finns i slutet av inledningen. Uttalsbeteckningen ges i rak stil inom klamrar. Tryckaccent markeras genom högerlutat accenttecken för akut accent och vänsterlutat accenttecken för grav accent: **bolero** [-e'ro], **diaspora** [dias'påra el. diaspå'ra], **imperativ** [im'⁠].

För partikelverb, t.ex. **duka under**, **hoppa av** och **skriva ner**, gäller att de vanligen har betoning på partikeln och därför har det inte ansetts nödvändigt att skriva ut dessa ords uttal.

I fråga om uttal ger SAOL vanligen de mest vedertagna. Det kan dock självklart finnas ytterligare uttalsvarianter som är fullt gångbara men som inte står noterade i ordlistan.

2.4 Stil och bruklighet

Uppslagsord som på något sätt har begränsad användning har försetts med en kommentar inom vinkelparentes. Dessa kommentarer meddelar att orden anses vara vardagliga, ålderdomliga, höra till juridikens eller medicinens fackområde eller liknande: (vard.), (åld.), (jur.), (med.). Somliga ord förses även med modifierade kommentarer: (ngt vard.), (ngt åld.) och liknande.

En del ord uttrycker en negativ attityd och markeras med kommentaren (nedsätt.) 'nedsättande', ibland modifierad med *ngt* eller *starkt*. Somliga ord har också i enlighet med tidigare upplagor en kommentar av typen *Använd hellre*, t.ex. **eskimå** [...] – Använd hellre *inuit*. Dessa kommentarer gäller vanligen engelska ord med en svensk motsvarighet liksom ord där det finns mer neutrala uttryckssätt. Frågan om uppslagsordens stil och bruklighet i övrigt utreds mer utförligt i inledningen till SAOL 14.

Dialektala ord markeras med (prov.) och ord med särskild finlandssvensk anknytning markeras med (finl.). Från och med SAOL 10 (1973) meddelas det att vissa ord och betydelser används uteslutande eller företrädesvis i finlandssvenska. Eftersom svenska är ett av Finlands två nationalspråk, tillsammans med finska, intar de finlandssvenska orden och betydelserna en särställning jämfört med andra regionala ord i svenskan. I samarbete med fil. dr Charlotta af Hällström-Reijonen vid Institutet för de inhemska språken i Helsingfors har redaktionen granskat artiklar med markering om finlandssvensk anknytning, vilket lett till att ett mindre antal ord eller betydelser har tillkommit respektive strukits och att ett antal förklaringar, stilmarkeringar m.m. har reviderats.

2.5 Ordförklaringar

Sedan tidigare upplagor gäller att de vanligaste orden i SAOL förutsätts vara bekanta för användaren och därför inte förklaras. De förklaringar som ges i övrigt är vanligen kortfattade och avser inte att vara uttömmande. I den förra upplagan, SAOL 14, infördes som en av nyheterna ett system med hänvisningar, bland annat från sammansatta ord till osammansatta. En detaljerad utredning av detta system återfinns i inledningen till SAOL 14.

För att informera om ett ords betydelse används olika tillvägagångssätt. Vid vissa ord ges en förklaring, som kan vara utförlig eller kortfattad.

rosenkrans s. ~en ~ar

1 krans av rosor

2 radband

rosentry s. ~n • en buske

Ibland ges en eller flera synonymer, ett eller flera språkprov, en fackområdesmarkering eller någon form av hänvisning. Till skillnad från mer omfattande definitionsordböcker nöjer sig vanligen SAOL med att lämna en eller ett par av dessa uppgifter. Om ett sammansatt ord är oförklarat ger ändå efterledet en fingervisning om betydelsen: **hårtest** s. *~en ~ar*.

Hänvisning från ett uppslagsord till andra ord upplyser vanligen om uppslagsordets betydelse eller bildningsmönster. De vanligaste hänvisningsorden är *till* och *jfr*, 'jämför'. I de fall ett uppslagsord har flera betydelser, används också siffror som visar avsedd betydelse av ord, t.ex. **paraduniform** [...] till *parad 1*, **paradvåning** [...] till *våning 2*. När det finns flera uppslagsord som skrivs likadant men tillhör olika ordklasser, används en upphöjd siffra i hänvisningen: **paradrätt** [...] till *³ rätt 3*.

I vissa artiklar står den förklarande texten helt eller delvis i mindre stil. Den mindre stilen används i många fall som upplysning om utomspråkliga sammanhang där uppslagsordet kan förekomma, t.ex. **tresetare** s. [...] i t.ex. tennis. I andra fall markerar mindre stil ett tillägg till förklaringen, t.ex. **rugge** s. [...] tät saml- ing växter särsk. vass.

2.6 Språkexempel

I SAOL används språkexempel som komplement till ordförklaringen eller i vissa fall självständigt utan föregående ordförklaring. Språkexemplen är avsedda att visa en eller flera typiska användningar av uppslagsordet. De kan utgöras av korta fraser eller hela satser, t.ex. **självkörande** [...] *en s. bil*, där förkortningen ska utläsas som uppslagsordet, respektive **semesterstängd** [...] *kaféet har semesterstängt i juli*. Språkexemplen kan också utgöras av sammansättningar där uppslagsordet ingår, t.ex. *paketsresa under paket*.

Fasta fraser som idiomatiska uttryck och liknande förekommer mer sparsamt i denna upplaga jämfört med SAOL 14. För uppgifter om ords konstruktioner och fraseologi, t.ex. idiom, hänvisas i första hand till SO.

2.7 Ordbildning

I SAOL 14 infördes systematiska kommentarer om uppslagsordets form i sammansättningar. Ett ord som *gata* har försetts med kommentaren – I sammansättn. *gat-*, *gatu-*. En mer allmän upplysning om avledning framgår genom hänvisningar, t.ex. från ett substantiv till motsvarande verb och tvärtom: **givare** s. [...] till *ge*, **etikettera** v. [...] till *etikett 1*.

2.8 Specialfall

Vissa uppslagsord är försedda med en anmärkning om uppslagsordets förhållande till ett visst varumärke. Anmärkningen återfinns i slutet av artikeltexten: **teflon** s. [...] – Ordet *Teflon®* är ett varumärke som skyddats genom registrering.

2.9 Nyttillkomna och utmönstrade ord

Bland nyttillkomna ord kan noteras sådana som hör till mat- och dryckesvanor, miljö- och hållbarhetsfältet, transportsektorn, teknisk utveckling, vanligare fritidsaktiviteter m.m. De allra flesta orden utgörs av sammansatta substantiv.

aktivitetsring, ambiwert, avfölja, bastuflotte, bjussig, botoxa, cupcake, cykelgata, daghusse, däcktrycksövervakning, ekocid, elsparkcykel, exosfär, fatigue, flersam, fredagskänsla, gabion, gråspett, gurt, himlaglim, högkänslig, incel, insektshotell, jordankare, kakhål, kapybara, klickbete, kolborstfri, koldioxid-

infångning, kontantfri, könsdysfori, laddbox, laxunge, litteracitet, matfattigdom, menstrosa, mockumentär, namntung, nattlysande, näringsjäst, obesitas, oälskbar, panelist, peppig, plastbanta, prompta, QR-kod, raggardusch, ringtrast, robotdammsugare, romansbedragare, samsova, sensorik, skrei, solcellsdriven, spök-vatten, svinnsmart, svulla, syltig, sötpotatispomes, textilåter-vinning, tippningspunkt, tryffelmajonnäs, ugli, ultraprocessad, umarell, uppförandestörning, utomhuspedagogik, verjus, vestibulit, vevradio, visselblåsarfunktion, välkomstbubbel, växtbaserad, webinarium, xenonljus, yes, yteffektiv, yuzu, zumba, ångstation, återbrukare, äckelmagad, ängsbök, öronmask, övertänka

Vägledande i arbetet med utmönstring av föråldrade ord har varit att ta bort ord som är mycket lågfrekventa i moderna texter. De utmönstrade orden försvinner dock inte ur språket bara för att de stryks ur ordlistan, utan går i många fall att slå upp i den historiskt inriktade SAOB.

avjagad, amalgamering, befuktningsaggregat, bildskärmsterminal, billigbok, centnertung, depeschkontor, direktörsvilla, enkilos-burk, examensläsning, fruktful, fögderidirektör, galoschbaka, gift-blanderska, gymnasieminister, halvherrskap, huvudvärkspulver, inspektorsvarning, jourfosterhem, jägarkostym, jämnkornig, jättesaga, kaffejunta, kaparkapten, klarknapp, knivströmbrytare, kunskapslyftsminister, könskaraktär, laura, linjeväljare, lätt-grogg, modemkapare, neurastenisk, ordgeografisk, platinaräv, påträngsenhet, retuschfernissa, sedeltankning, sleksot, stormläsning, trindskallig, uppghummad, åldersskräpelig, överpudring

3. Specialtecken, förkortningar och uttal

I ordlistan används ett antal specialtecken liksom förkortningar av olika slag. Dessa förklaras här nedan, åtföljda av uttalsbeteckningar.

3.1 Specialtecken

I ordboksartiklarna i SAOL 15 används vissa specialtecken i syfte att markera ett visst informationsfält.

- [] markerar uttalsfält
- ⟨ ⟩ markerar bruklighetskommentar
- ~ ersätter uppslagsord vid angivande av böjningsändelse
- | markerar främst sammansättningsgräns
- | markerar annan ordledsgräns

3.2 Förkortningar

I ordlistans artikeltext används dels allmänt etablerade förkortningar, dels sådana som är utrymmesbesparande och vanliga i många svenska ordböcker. För allmänna förkortningar som *bl.a.*, *e.d.*, *f.ö.*, *t.ex.* och liknande, hänvisas till Språkrådets bok *Svenska skrivregler* från år 2017.

Förklaringar av förkortningar nedan står oftast i grundform och behöver ibland ersättas med böjningsformer.

adj.	adjektiv	imper.	imperativ
adv.	adverb	inf.	infinitiv
anat.	anatomi	interj.	interjektion
anv.	användning	interr.	interrogativ
arkeol.	arkeologi	iron.	ironisk
astr.	astronomi	jur.	juridisk
best.	bestämd, bestämd form	kem.	kemi
bet.	betydelse	komp.	komparativ
bibl.	bibliskt språk	konj.	konjunktion
bildl.	bildlig	konst.	konstvetenskap
biol.	biologi	mask.	maskulin
boktr.	boktryckeri	mat.	matematik
bot.	botanik	med.	medicin
data.	databehandling, it	meteor.	meteorologi
eg.	egentlig, egentligen	mil.	militärväsen
ekon.	ekonomi	mus.	musik
elektr.	elektronik	mytol.	mytologi
eng.	engelsk	n.	neutrum
f.	form	ngn	någon
filos.	filosofi	ngra	några
finl.	finlandssvenska	ngt	något
flyg.	flygteknik	NN	person (i språk- exempel)
fonet.	fonetik	norrl.	norrländska
fotogr.	fotografi	obest.	obestämd
fys.	fysik	obrukl.	obruklig
gen.	genitiv	oböjl.	oböjlig
geol.	geologi	odont.	odontologi
hand.	handel	pass.	passiv
högt.	högtidlig	pedag.	pedagogik
ibl.	ibland	perf. part.	perfekt particip

pl.	plural	sport.	sportspråk
polit.	politik	språkv.	språkvetenskap
prep.	preposition	statist.	statistik
pres.	presens	subj.	subjunktion
pres. part.	presens particip	subst.	substantiv
pret.	preteritum	sup.	supinum
pron.	pronomen	superl.	superlativ
prov.	provinsiell	sydsv.	sydsvensk
psykol.	psykologi	särsk.	särskilt
rel.	relativ	tekn.	teknik, teknisk
relig.	religion	urspr.	ursprung/lig/en
räkn.	räkneord	uttr.	uttryck
s.	substantiv	v.	verb
sammansättn.	sammansättning	vanl.	vanligen
sing.	singular	vard.	vardaglig
sjö.	sjöväsen	västsv.	västsvensk
skogsv.	skogsväsen	åld.	ålderdomlig
skämts.	skämtsam		

3.3 Uttal

Uttalsupplysningarna i SAOL baseras så långt det är möjligt på alfabetets bokstäver. Undantagen framgår av tabellen nedan.

Ljud	Exempelord	Ljusbeteckning i SAOL
o-ljud	bo, hjort	o
å-ljud	få, sort	å
e-ljud	be, fett	e
ä-ljud	lä, kläm	ä
sj-ljud	genant, affisch	ʃ
tj-ljud	köra	ç
ach-ljud	nachspiel	χ
ng-ljud	bassäng	ŋ
läspljud	smoothie	tʰ
diftongen au	aula	a ^u
diftongen ao	clown	a ^o
diftongen åo	coach	å ^o
diftongen eu	euro	e ^u
diftongerna oe, oå, oö	waila, wannabe, workshop	^o e, ^o å, ^o ö
nasalvokaler	chanson, timbre	a ^ŋ , å ^ŋ , ä ^ŋ